

Någon dag förr eller senare måste sådan skilsmessa ske. Den, som gått, har sluppit dessa bekymmer.

Gud gifve blott Dig och Eder alla helsa, som gör allt lättare att bära. Skulle Wendla orka gymnastisera med Majken, skulle det nog behövas. Minsta hosta bör ingen ringakta. Emser vatten i uppvärmd mjölk, nyttjadt 3 à 4 veckor, torde väl vara bästa hjälp för tillfället – men gymnastik är enda goda för framtiden.

Hvarje underrättelse från Eder är mig kär, om jag också sjelf är trög och försumlig, oförlåtigen helst då jag har Hanna som skrifver.

Kan mitt råd behövas för affärernas ordnande och något gagna skulle jag dock intet försumma, 10

Jag sänder mk 100 för vanligt ändamål. Skall bjuda till att skicka mera snart.

Allas våra kära helsning till alla, men isynnerhet till Dig och flickorna, söta kära.

Din broder
J. V. S:n

H:frs d. 28/11 76.

20

376 J. V. SNELLMAN – Z. TOPELIUS 1876

HUB, JVS handskriftssamling

K<äre> B<roder>!

Hjertligt tack för skrifvelsen! Jag tror väl vid närmare betänkande, att du har rätt deri, att ungdomen sladdrar om nationaliteten – och därför pratar löst, såsom den alltid brukar. Begrepp och sak äro af vigt; ty det är alla folks tysta arbete genom sin historia att komma till ett nationalmedvetande. Men det är icke en lätt sak att säga, hvare ett folks nationalitet består. Ty den har väl rot i en folkstam – eller i flera sammangjutna; men är dock för hvarje tid en produkt af folkets historia. 30

Hvilken t. ex. den Franska? Litet delad mellan Frankisk i norr, Gallisk i söder, men den senare öfverallt öfvervägande: Ett lätt gladt folklynne, med flyktiga löjen och flyktiga tårar, utan hjerta på djupet, därför, när retadt, vildt och grymt. Häraf milda seder, men lättsinniga, »Gallus adulter;» sociabla, talföra, med munvighetens logik och qvickhet (endast ordlekar); i litteraturen formel bevisning, i dess språk sträng regel (icke nationel, utan coutumens) och frasens vältalighet (icke de stora idéernas och den djupa känslans); i vetenskapen främst matematiska och experimentala discipliner. Härtill: jorden lätt brukad, fruktbar, fina yrken: vin, frukt, silkeskultur, kan allt skötas i smått; deraf arbetsamhet, sparsamhet, kärlek till snygg stuga och snygg säng; vidare håg och färdighet i allt småarbete, främst rigtadt på boning och drägt och mat, med smak i allt hithörande. Deraf ytterligare konstsmak, men utan storhet och känslodjup, hvarken i poesi eller skulptur eller måleri eller musik. Alla här nämnda, företräden, från jordens behag till samlifvets, industrins, vetenskapens, litteraturens, konstens, falla lätt i ögonen och läggas med ifver och förnöjelse i dagen. Häraf den stora nationen, Paris = jordens centralpunkt, gloiren, tapperheten (élan i medgång, panique i motgång). Hos ett folk, som vet sig af naturen vara verldens första, är hvarje individ en primus; deraf égalitén allas passion; alla kallade att styra (icke endast marskalkstafven i hvarje rensel); deraf 40 50

politiskt vankelmod; men stugan och sängen och småarbetet består; och allt är snart åter repareradt och glömdt.

Denna skildring kan vara riktig eller oriktig. Men härpå ligger ingen vikt. Hvad jag härmed velat säga är: om nationaliteten är en så komplicerad sak, så kan om densamma icke grälas. Den kan icke göras, utan gör sig sjelf genom seklernas lopp.

En sak har jag lemnat å sida, språket. Det är hvarje folks tidigaste verk, nämligen bland dem, som genom hela dess historia bestå. Ingen bestrider väl, att *communio idearum*, alltså enhet i kommunikationsmedlet, språket, är den nationela enhetens nödvändiga villkor. Denna språkenhet kan delvis göras, såsom historien vittnar, men i jmförelsevis små kretsar. (Elsass franskt, Posen tyskt). Men i stort, der flera stammar, gör den sig sjelf. Om England vet ju ingen, när och huru det skett. Obestridligt är också, att med språket följer småningom allt öfrigt till nationalitetens hörande, t. o. m. nationallynnet, emedan giftermål och rasblandning, ehuru den segrande egendomligheten kan af blandningen modifieras. Alltså dock: nationaliteten kan genom språktvång göras, d. v. s.: inympas från den ena stammen på den andra. Men *N. B.* det är färdiga nationer, som assimilerat små bihang,

En stat är icke detsamma som en nation. Också äro alla mångspråkiga stater statsförbund. Vide: Österrike, Schweitz, Förenta staterna (ehuru här assimilation till enhet fortgående); orientaliska despotstater oberäknade, hvilka i dag äro, i morgon icke. En Schweitzisk nation finnes icke. Icke heller en Österrikisk.

Men alla enhetsstater äro nationela. Att bilda sådana, derpå har historiens arbete gått ut. – Indien, Egypten, Grekland, Rom. En nationalitet i flera stater gör fortvaron svag, men upphäver icke betydelsen för världshistorien, för den allmänna mänskliga utvecklingen. Schweitz har intet att lemna åt efterverlden. Men Grekland hade, och Holland och Danmark och Sverige har. De stora enhetsnationerna leda världens öden – med Vår Herres bifall.

Om finska folket absorberas i morgon, finnes intet annat Finskt kvar än »Kalevala». Det öfriga är Svenskt. Ty att Runeberg och Z. Topelius varit födda i Finland betyder = 0. »Enfin», det är nationerna, som äro världshistoriens bärare, icke staterna: Attilas, Carl V:s och Napoleons.

Kan du, Käre Broder, göra Finska folket svenskt, så gerna för mig. Ty vi hafva då ett bättre kulturstöd, ehuru en underordnad rol, såsom Belgien af Frankrike, d. v. s. ingenting eget, men ett anständigt lif. Sverige förmådde det icke på ett halft årtusende. Huru lång termin fordrar Du?

Du kan svara med frågan: huru lång tid behöfves att göra Finska folket till en nation? Jag svarar: der finnes en svår hake; Finland är icke sjelfständigt. Eljes kunde vi behöfva kortare tid än Portugal, kanske längre än Grekland, hvars beherrskare lemnade det utan all kultur – som var en god sak. Nu kan stretandet bli långt nog, och resultatet relativt. Duger detta icke, repeterar jag: Huru lång termin fordrar Du?

Men om det är möjligt att undertiden erhålla ett skydd för den sjelfständighet, som finnes, se vi det båda gerna. Ryskan i skolorna och i administrationen skall komma mera och mera. För 7/8 af folket är det likgiltigt. Mesopotamiska som Mesopotamiska. Svenskan känna de såsom förtryckarens språk, d. v. s.: herremannens. Dervid fästa sig minnen af örfilarne och käppen och korpan. Det är hellre förhatligt. Men kan Finskan sättas i dess ställe, än mera skulle den alltid haft

denna plats, har den folkets kärlek och fordran på rätt bakom sig. Detta tål icke »uppskjutas».

Det är detta, fennomanerna vilja; och dertill behöfves Finska i skolorna. Folkets lurkar till tjenare, från senatorn till skallfogden, skola göra sin tjenst på folkets språk. Icke blott icke tjenarene, s. k. bildade, krämare, skraddare &c. må tala och skrifva Turkiska. Det angår ingen. Om den Svenska *befolkningens* förfinskande har jag aldrig hört talas. »Uppskof» dermed behöfves platt icke. Att äfven den fortfarande skall betjenas på sitt eget språk, och derföre Svenska läras i alla skolor, detta skall tidens medvetande upprätthålla, likasom fortfarande tillträde till bildning för densamma – men icke till kommandot öfver de 7/8 delarne.

10

Ett sådant sakernas tillstånd skall gifva dessas makten i händerna – det är obestridligt. Men det förhjelper tillika Finska folkandan till möjlighet att blifva en nationalitet, befolkar äfven Finland med en nation, som nu der saknas. (Se utläggningen om Franska nationaliteten). Den Svenska befolkningen får se till, hvad dess frid tillhör. Det heter icke: »Ett språk, ett folk», utan *yksi kieli, yksi mieli* = Ett språk, en anda eller tanke och håg eller en nationalanda. Ty ett folk, i samma stat, kan hafva två språk eller flera, men för en nation är det omöjligt.

20

Onödigt tala om faran för statsskicket, för den historiska bildningen o. s. v. Ty Finnarne uppfostras till detta statsskick, denna bildning, kunna absolut icke föras till någon annan. Men på evighet har den närvarande formen icke privilegium. Nu omformas den af Svenska herremannen, framdeles af den Finska; det är allt.

Men »Venstra centern», K(äre) Bror? Den vill endast »uppskjuta». Hvad den egentligen vill uppskjuta, är svårt att förstå. Men att uppskjuta är = negera för hvarje stund, det är klart, äfvensom att en sådan center vore dödfödd. Något positivt borde den väl bära på sin fana. Att endast tillåta fennomanerna sträfva för »ditt eller datt» hjälper saken icke en smula, hvarken centerns, eller deras.

30

Slutligen: I förgår infördes en knapp Finsk lexa i skolorna, men för säkerhets skuld förbjöds samtidigt att trycka Finska böcker och tidningar. I går inrättades sex finska lärdomsskolor. I dag indrogos tre – för säkerhets skuld en skola dertill i H(elsing)fo(r)s, på det att ingen enda sådan må finnas i Finlands hufvudstad. Detta sakernas skick finner »Venstra centern» så betänkligt, att den yrkar på moderation och uppskof!! Hos hvem? och hvarmed?

Men jag finner, att vi kanske icke mena samma sak med den »Svenska talande minoriteten». Jag skiljer mellan en oberättigad sådan: alla statens och kommunens tjenare, och en berättigad: Svenska, icke-officiela befolkningen. Den senare må lefva i Guds fred; den förra skall lyda och tjena sin herre. Derför betalas den. Den skall med de 7/8 delarne hafva yksi kieli, yksi mieli.

40

Och: Darum keine Feindschaft nicht.

J. V. S:n.